

Samhällsområde

0 250 500meter

Skala 1:15 000

FÖRDJUPAD ÖVERSIKTSPLAN
 FJÄLLBACKA
 TANUMS KOMMUN
 2004-10-06

FJÄLLBACKAS KARAKTÄR

Bebyggelse

Fjällbacka bestod ursprungligen av flera små fiskelägen. I mitten av 1800-talet lanserades "Fjällbacka ansjovis" som snabbt blev populär och inledde utvecklingen av en omfattande konservindustri och med den handelsverksamhet.

Vid sekelskiftet 1900 hade Fjällbacka utvecklats till en betydande handelsplats och badort. 1928 eldhärjades samhället och stora delar av bebyggelsen utplånades.

Fjällbacka är en känd turistort, omtalad för sin skönhet. Den äldre bebyggelsen är av riksintresse för kulturminnesvård och tillika utpekad i kommunens kulturminnesvårdsprogram.

I slutet av 80-talet byggdes ett stort antal småhus och lägenheter i framförallt de östra delarna av samhället. Tillkomsten av Fjällbacka Service öster om Vetteberget, med vårdcentral, bibliotek och lägenheter, samt med möjlighet till olika grader av service, betydde mycket för möjligheten till ett bra helårsboende. Nya lokaler för grundskola årskurs 1-6 byggdes här i början av 1990-talet.

Näringslivet i Fjällbacka domineras av ett större företag. Fjällbacka har ett bra hamnläge med kaj för större handelsbåtar.

Fjällbacka 1880

Fjällbacka 1930-talet

Fjällbacka 1970-talet

Fjällbacka 2000

Hur man möter samhället

Väg 163 passerar genom Fjällbacka och från söder syns redan en bit innan man når fram till samhället kyrktornet i vägens förlängning, väl framme i Fjällbacka passerar bebyggelsen öster om Vetteberget innan man når infarten mot centrum. När samhället nås norrifrån möts man direkt av bilden av ett genuint fiskesamhälle med tät, låg trähusbebyggelse och sjöbodas i Mörhult. Raden med sjöbodas och magasin fortsätter sen hela vägen in mot centrum. Från öster möter man samhället från industriområdet med sina stora, glest placerade byggnader. Även från detta håll syns kyrktornet i vägens förlängning och de stora bergen runt omkring. Många möter Fjällbacka från väster, utifrån havet. Då syns de stora bergen, främst Vetteberget men även Källvikshöjden. Däremellan sticker kyrktornet upp. Från havet möts man av de långa raderna sjöbodas och magasin och bakom dessa de täta trähuskvarteren i nederkanten av bergen.

Landskapsbild

Många av Fjällbackas invånare och besökare brukar tala om den stora betydelse som landskapet i Fjällbacka har. Ofta är bilderna av Fjällbacka förknippade med bilder av hav, klippor och höga berg, men även den idylliska orten med sina ljusa hus och röda sjöbodsradar är viktiga för landskapsbilden.

Ordet "landskap" förknippas ofta med bara det lantliga landskapet men med landskap menas här hela vår omgivning, både de delar som naturen skapat och de delar som människan skapat.

Det visuella intrycket påverkar vår upplevelse av landskapet men även andra faktorer påverkar vår bild av landskapet. Det kan vara faktorer som lukter, rumslig struktur och orienterbarhet, men även hur man rör sig i relation till omgivningen påverkar upplevelsen, om man står stilla, går, cyklar eller åker bil.

Vid studier av landskapsbilden kan olika delar studeras: stråk, områden, knutpunkter, landmärken och utblickar.

Landskapsbilden byggs upp av olika signalement vilka identifierar landskapet. Vid förändringar i den fysiska miljön är det viktigt med en medvetenhet om vilka dessa signalement är, del vill säga vad som gör landskapet i Fjällbacka speciellt.

Stadsbild

Bilden av Fjällbacka domineras av det stora Vetteberget som bebyggelsen omringar. I Mörhult och Sälvik syns det lilla fiskeläget med ett par hus och några sjöbodas. Husen ligger relativt tätt men bildar inte det gytter som finns inne i centrala Fjällbacka. I Sälvik ligger husen på rad utefter vattnet medan de i Mörhult ligger utefter en väg ner mot stranden. Detta är två vanliga bebyggelsemönster i Bohuslän.

Vissa delar av samhället är dock av annan karaktär. Det är de delar som byggdes upp efter en brand som förstörde delar av Fjällbacka vid södra hamnen 1928. Här ser man en annan bebyggelsebild med ungefär lika stora tomter och lika stora hus regelbundet utplacerade. Detta är ett tidstypiskt byggande från 1930-talet. Den modernare delen av Fjällbacka ligger öster och söder om Vetteberget.

Sjöbodan

Sjöbodan har av tradition uppförts längs kusten för att användas som arbetsutrymmen och förråd för båt- och fiskeredskap. Sjöbodarna utgör karakteristiska inslag i kommunens bebyggelsemiljöer och kan fortfarande fylla sina ursprungliga funktioner. Med lämplig lokalisering och utformning kan även nya sjöbodan innebära positiva tillskott till bebyggelsemiljön. I Fjällbacka är långa sträckor av strandlinjen bebyggd med sjöbodan och magasin.

Sjöbodan har däremot aldrig varit avsedda att användas som bostäder. En sådan användning kan orsaka problem genom okontrollerade, orenade avloppsutsläpp och genom den privatisering av marken runt sjöboden, som blir en naturlig konsekvens av boendet, och som försvårar allmänhetens åtkomst till stranden. Från att ursprungligen ha varit förvaringsställen för nät och fiskeredskap för yrkesfiskare används nu många sjöbodan för fritidsbruk och övernattningsställen. Nya sjöbodan byggs ofta med uppenbar avsikt att bli rena fritidshus.

Sjöbodan har i regel inte varit egna avstyckade fastigheter utan de har tillhört en fastighet längre från stranden. Det är viktigt att även fortsättningsvis ej tillåta att sjöbodan omvandlas till egna fastigheter.

En privatisering av marken runt sjöbodan gör att tillgängligheten minskar och det rörliga friluftslivets intressen begränsas. Det blir allt svårare att ta sig ner till vattnet och ut på bryggor. Byggnader som används för verksamheter påverkar oftast tillgängligheten mindre än byggnader som används som bostäder.

Det är dock viktigt att framhålla att alla byggnader som ligger direkt vid vattnet och med gaveln mot vattnet inte är sjöbodan. Inom delområden av stranden kan det vara möjligt att till skapa både verksamheter och boende i byggnader vid vattnet. Det kan vara i delar där tillgängligheten redan är begränsad, där det finns en trafiklösning som passar ändamålet eller fastigheterna i sin storlek är väl anpassade för en sådan funktion.

Arbete pågår med en översyn av gällande sjöbodspolicy i kommunen, denna kommer ytterligare behandla frågor som rör strandområdena.

Framtidsscenario

För att få fram en bild av Fjällbacka i framtiden måste man analysera hur orten ser ut och fungerar idag.

Styrkor

- Litet samhälle med aktiv samhällsförening
- Närhet till havet
- Vacker kulturmiljö med många vackra byggnader
- Fjällbacka service
- Stort serviceutbud under sommaren
- Mycket kommunal mark
- Väl fungerande barnomsorg och skola

Svagheter

- Litet serviceunderlag stora delar av året
- Trafikproblem i centrum på sommaren
- Reningsverkets placering

Hot

- Död ort på vintern
- Fastighetspriserna
- Privatisering av stränderna
- Minskande befolkningsunderlag

Möjligheter

- Erbjudas attraktivt boende
- Går att ta fram båtplatser

En utveckling av orten kan ske åt olika håll utifrån de förutsättningar som beskrivits ovan.

Under arbetet med den fördjupade översiktsplanen har olika framtidsscenarioer studerats. Dessa sammanfattas kort nedan.

Semesterparadiset

Fjällbacka har utvecklats till den ledande semesterorten längs Bohusläns kust.

Då reningsverket har flyttats har exploatörer tagit fram attraktiva lägenhetshus som klättrar på bergssidan och även ligger ut på kajen med egen båtplats nedanför. Inom den äldre bebyggelsen har utvecklingen sen tidigare fortsatt, husen köps upp av välbärgade sommargäster. Detta har inneburit att många hus har renoverats och rustats upp men kommunen har tidigt tagit fram planer och råd för att bevara den unika karaktären i Fjällbacka.

Boende i sjöbodan har också blivit mer och mer accepterat där det är möjligt att lösa vatten och avlopp. Däremot har kommunen jobbat hårt för att tillgängliggöra all kommunal mark längs vattnet så att man nu kan promenera från Sälvik till Mörhult och vid flera släpp komma ner till vattnet.

Även campingplatsen har utvecklats de senaste åren och tillhör de populäraste i landet.

Ett antal nya båthamnar har också tillkommit i samhället för att klara det ökade trycket på båtplatser.

Då delen bofast befolkning hela tiden har minskat har mycket av åretruntservicen samt skolan stängt och de få kvarboende hänvisas till Grebbestad eller Hamburgsund.

Åretruntorten

Efter ett par år som försökskommun är nu Tanums kommun och då främst Fjällbacka en föregångare i Sverige vad det gäller att styra boendet i detaljplaner. Kommunen har i flera nya detaljplaner skrivit in att man måste vara skriven på fastigheten.

Ett problem som dock uppkommit är att de som bor året runt gärna vill ha garage och förrådsbyggnader vid sina fastigheter och det är nästan omöjligt att lösa i den trånga samhällskärnan. Istället driver man från kommunens sida sjöbodsfrågorna hårdare och har lyckats få dessa byggnader att endast vara förråd, dock inte endast för fiskeredskap

De som vill besöka Fjällbacka om sommaren hänvisas i stor utsträckning till fritidsområdena utanför orten eller till den utökade campingen.

Då antalet bofasta i Fjällbacka har ökat har skolan fått utöka sina lokaler. Längs stråket från Fjällbacka service upp mot kyrkan har flera mindre butiker och service inrättningar etablerats och detta har blivit det nya centrumet i Fjällbacka.

Den ökande befolkningen har också inneburit att fler företag kommit till orten och industriområdet öster om dagens väg 163 har växt och fler arbetstillfällen har tillskapats.

Väg 163 har lagts om strax öster om samhället

Efterfrågan på båtplatser i kommunen är fortfarande stor och man försöker lösa problemen genom större hamnanläggningar i närheten av fritidshusområdena. Båtplatserna som finns inne i Fjällbacka reserveras i första hand för de åretruntboende.

Överväganden

Utifrån de framtidsscenarioer som studerats i planprocessen skall kommunen i sina beslut verka för att Fjällbacka fortsätter utvecklas som en levande ort året runt.

Bilden av Fjällbacka med de högsta partierna av de stora bergen fria från bebyggelse och den småskaliga bebyggelsen i kanterna av dessa samt på de lägre bergspartierna, skall i möjligaste mån bevaras.

De öppna siktstråken mot kyrkan från söder och öster är viktiga att bevara.